

Hıristiyanların İslamiyet'e Karşı Olan Şükür ve Mahmedetleri

Mihran BOYACIYAN

Bu çalışmada, ikinci meşrutiyetin ilanının getirmiş olduğu heyecan ve ümitle yazılmış bir eserde Sina Yarınması'nda yaşayan Hıristiyanlara Hz. Muhammed'in göstermiş olduğu müsamahayı ele alan bölümünün sadeleştirmesini yapacağız. Bu eser¹ bizim açımızdan iki önemli noktaya değinmesi vesilesiyle önem arz etmektedir. Her şeyden önce Osmanlı Devleti'nin son döneminde, azınlıklar meselesinin ve Ermeni olaylarının yoğun olduğu bir kargaşa ortamında gayr-i müslim bir entellektüelin müslümanlara olan saygısını, İslâm Tarihini yorumlayışını ve devletin ayakta kalması için söylemiş olduğu samimi duyguları görüyoruz. Her ne kadar Osmanlılık fikrini savunan ülkesine bağlı vatandaşlar ve bürokratlar o dönemde mevcut idi ise de, Mihran Boyacıyan gibi fikirlerini bu derece ateşli savunan çok olmasa gerek. Diğer dikkate değer bir husus ise, bu dönemde çok sık ileri sürülen bir fikir olan meşrutî rejimin İslâm'ın özünde olduğu ve bunun en güzel örneklerinin de Hz. Muhammed'in uygulamalarında görüldüğünün belirtilmesidir. Söz konusu antlaşma metni ve benzeri metinler çeşitli azınlıklar tarafından Osmanlı Devleti'nin son yıllarında, gazete ve dergilerde sık sık işlenmiştir. Bunun nedeni ve antlaşmaların içeriği üzerinde ileride ayrıca duracağız.

1861 yılında Diyarbakır'da doğan Mihran Boyacıyan, 1884'de Mülkiye'den mezun olduktan sonra, ülkenin çeşitli ilçelerinde kaymakamlık yapmıştır. Yazarın başlıca eserleri şunlardır. Ef'âli Semâianın Tasrihi, Romeo ile Julyet (Tercüme), Verona'nın İki Asilzâdesi (Tercüme), Sehiy Komedyası, Othello (Tercüme). Sadece ilk bölümünü sadeleştirdiğimiz eserin diğer konu başlıkları da şunlardır: Ahidname-i Mübareke-i Peygamberi, Hey'et-i Muhtereme-i Meb'usan'a (Sada-yı Vatan), Ruh-u Devlet Adalettir, Bütçe ve Teferuatı, Umumi Masraflar, Tevs'i Mezuniyet.²

Müellifimiz söz konusu antlaşmanın muhtevası ve ona imza atan sahabe ve ileri gelenlerin isimlerini verdikten sonra, "Hıristiyanların İslâmiyet'e Karşı Olan Şükür ve Mahmedetleri" başlıklı şu yazıyı yazmıştır.

* * *

Tur-ı Bâbil gibi temelinden sarsılan ve yıkılıp yerle bir olan istibdad binası yerine gelen hürriyet, müsavat ve uhuvvetin tabii neticesi olarak, geçen Perşembe günü ulema, fuzelâ, reisler ve Hıristiyan ileri gelenlerinin birer urbada yan yana aynı his, aynı fikir, aynı kardeşlik ve vatan sevgisiyle cemaaatleri başlarına geçerek en süslü urbaları takiben Bab-ı Âli avlusunda ve huzur-u sedaretpenahide söyledikleri belîğ nutuklarla bütün Osmanlı halkını kardeşçe birleşmeye ve vatanın saadeti için çalışmaya ve gayrete, birbirleri uğruna kanlarının son damlasını bile dökmeye yemin etmeye davet etmelerini ve yüzbine yakın ahalinin yürekli askerle tekvücut olarak davetlerini büyük bir heyecan ve alkışlarla kabul etmelerini görünce, sevinç gözyaşları dökerek; Ya Rab bu ne nimet! bu ne bahtiyarlık! varol ey millet-i necîbe-i İslâmiye! Daim ol ey Hey'et-i Muhtereme-i Osmaniye! Artık halinden emin, istikbalinden mutmain ol diyerek bir mutluluk nidası çektim. İşte vakt-i saadete bir örnek teşkil eden ve ruhu okşayan bu manzaranın tesiri altında kalarak zaman ve mekana son derece uygun olarak nezdimde gizli bulunan ve sureti övünçle saklanan "Mübarek ve Ulu Ahidname-i Celil-i Peygamberi" yi Osmanlı ümmetinin dikkatine arz etmekten maksadım şuydu: Öncelikle meşru-

* **Yayına hazırlayan: Arş. Gör. Mehmet ÇOG**, Ankara Ü. Sosyal Bilimler E.

1 Mihran Boyacıyan; **Ahidnâme-i Mübareke**, Arşak Garoyan Matbaası, İstanbul 1326, s.6-9.

2 Çankaya, Ali; **Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler**, c:2, s. 141, Ankara 1968

tiyetin Peygamber-i Zîşân tarafından nasıl yürürlüğe konup uygulandığı, Ehl-i İslâm'a ne suretle tavsiye ettiğini anlatmaktı. İkinci olarak, o Nebi-i Azîmü'ş-Şân'ın Hıristiyan toplumuna bahsettikleri iyilik ve lütufların ne kadar ulvi, ne kadar mukaddes, ne kadar saygı değer olduğunu bütün Hıristiyan vatandaşlarımıza, bütün Avrupa milletlerine ibrâz etmektir.

Asr-ı Saadet'te bazı bedevilerin kötü muamelelerinden dolayı Tur-i Sina rahipleri Cenab-ı Nebi Zîşân'a müracat ve şikayette bulunmuşlardır. Peygamber, Allah'ın elçisi olmasından dolayı her türlü irade ve güce sahip iken, kendiliğinden bir karar almayıp, meselenin enine boyuna görüşülüp müzakere edilmesini isteyip bir meclis toplanmasını istemiştir. İşte sahabe'nin imzasının da alınarak meşrutî sistemin nasıl uygulandığını gördükten sonra, Peygamberin aziz ruhunu da anarak sözü Hıristiyan vatandaşlarımıza yöneltmek istiyoruz:

Ey Rum, Ermeni, Bulgar, Sırp, Katolik, Protestan ve sair Hıristiyan vatandaşları! Vesika halindeki bu mübarek Ahidnâme'nin, ne suretle Yavuz Sultan Selim hazretlerine takdim olunduğu ve kendilerinin onu saygıyla kabul edip tercüme ettirip tasdik ederek mülûmanlara yeni bir vasiyet olarak icra ettiğini saygı ve şükranla mütalaa ediniz.

Eğer Hıristiyan doğmamızla, Hıristiyan büyümemizle ve Hıristiyanlığı bugün hala muhafaza etmemizle iftihar ediyorsak, bin üçyüz yirmi seneden beri Hıristiyanlığın himaye ve ayakta kalmasına yegâne sebep olan işte bu Peygamberin sözleşmesinin hükümlerine karşı şükür ve minnettarlık secdesine kapanmak bağlılık değil midir ?

Eğer Peygamber-i Azîmü'ş-Şân Hazretleri Ashâb-ı Kiram-ı meşveret meclisine davet etmeyip fikirleri aydınlatmasaydı, eğer ehl-i zimmet olduğumuza dair ashâbın da görüşlerini alarak böyle bir mübarek ahidnameyi lutfetmeselerdi, eğer Kur'an-ı Azîmü'ş-Şân da Hıristiyanların ehl-i kitap olup, onların canı, malı, ırzını muhafazasını kesin bir surette emir ve ferman buyurmasaydı, eğer mübarek ahitnamede görüş ve imzası bulunan Hz. Ömer Kudüs'ü fethinde Hıristiyanlara karşı bir iyi niyet nişanesi olarak Kameme (Kıyame) kilisesinde kardeşlik niyetiyle Cuma namazını kılmınsaydı, Deyrem ih-san buyrulmasaydı, o zeki, o cesaretle, o ilim ve hünerle Avrupa, Asya, Afrika kıtalarını kısa bir sürede eline geçiren Emevi ve Abbasi devletleriyle, İran ve Selçuklu melikleri, bunun yansıra dünyayı zangır zangır titreten Osmanlı Devleti'nin altı yüz senelik saltanatı süresinde üç kıt'a da Türk, Arap ve Acemden başka Hıristiyan kavimlerden bir eser kalacak mıydı? Avrupa'da ve Hıristiyan aleminde İsevi dinini titreten Engizisyonlar, Sen Bartelmi vakaları gibi elim hadiseler birbirini izlediği kargaşada İslâmiyet'e sığınan Hıristiyan milletlerin ibadetlerini rahatça yapmalarında, dil ve adetlerini korumalarında iftihar ediyorsa, bunların mübarek ahidnâme sayesinde olduğu güneşin ışıkları kadar apaçık ortadadır.

İçinde bulunduğumuz yirminci asır medeniyet devrinde Almanya, Rusya, gibi Hıristiyan devletlerin kendi tebaralı ve değişik unsurlara yaptıkları insanlığa aykırı uygulamalar dikkate alındığında, Muhammed (a.s) tarafından bahşedilen ve sonraki sultanlar tarafından korunan lütuflara ne kadar saygı ve şükranla bulunsak, ne kadar bağlılığımızı bildirsek az olacağı aşîkardır.

Binaenaleyh 1326 senesinden beri yani asr-ı saâdetten başlayarak himaye ve muhafaza edilen ve bu hürriyet gününe kadar süregelen, Hıristiyan din ve mezhepleri, bugün Osmanlı Devleti'nde meskûn cümle Hıristiyan milletlerin İslâmiyet'in lütuf ve meziyet ve ulviyetini takdir ve takdis etmeleri, İslâm vatandaşlarımıza samimi bir kalple kardeşlik elimizi uzatıp fikrimizi ve kalbimizi, genel menfaatlerimizi bir noktada birleştirerek tek bir vücut oluşturarak bu baskı altında dost ve düşman herkese gerçek birliği her hâlükârda göstererek ve İslâm tarihinde istisna teşkil eden istibdat devrine nefretle bakanak Osmanlı milletinin şân ve şerefini yükselterek İslâmiyet'e karşı şükranlarımızı, minnettarlığımızı kesin bir şekilde beyan etmek insani bir vecibe olacağını tekrar izah etmek gereksizdir.